

Edith Wharton

EDITH WHARTON

CASA VESELIEI

*Traducere din limba engleză și note
Anca Irina Ionescu*

LITERA®
București
2018

CAPITOLUL 1

Selden se opri surprins. În agitația de după-amiază, din uriașa Gară Centrală, ochii lui avuseseră plăcerea s-o zărească pe domnișoara Lily Bart.

Era într-o luni, la început de septembrie, iar el se întorcea la lucru, după ce dăduse o fugă până la țară; dar ce făcea oare domnișoara Bart în oraș, în acea perioadă a anului? Dacă ar fi lăsat impresia că vrea să ia un tren, ar fi putut bănui că o surprinsese în momentul când se muta de la una din cele două case de la țară, care își disputau prezența ei după ce se încheia sezonul de la Newport; dar aerul ei absent îl nedumerea. Se ținea departe de mulțime, lăsând-o să treacă pe lângă ea pe peron sau pe stradă și afișând o expresie nehotărâtă care ar fi putut masca, așa cum presupunea el, un scop foarte clar definit. Se gândi deodată că poate aștepta pe cineva, dar nu-și dădea seama de unde această idee. Lily Bart nu se schimbaseră deloc, totuși nu putea niciodată s-o vadă fără să-i trezească interesul: era tipic pentru ea să dea întotdeauna naștere la speculații, astfel încât până și cele mai simple acțiuni ale ei păreau rezultatul unor intenții cu bătaie lungă.

Curiozitatea îi dădu ghes să se întoarcă din direcția în care mergea drept spre ușă și să pășească pe lângă ea.

Știa că dacă nu voia să-l vadă, s-ar fi străduit să-l evite, și îl amuza ideea să-i pună calitățile la încercare.

– Domnul Selden... ce noroc!

Lily Bart veni în întâmpinarea lui zâmbind, aproape nerăbdătoare în hotărârea ei de a-l opri din drum. Două sau trei persoane care treceau pe lângă ei încetiniră pasul ca să-i privească, întrucât domnișoara Bart era o figură care îl făcea să se oprească în loc chiar și pe navetistul din suburbii, grăbit să prindă ultimul tren.

Selden nu o văzuse niciodată mai radioasă. Capul ei cu trăsături vioaie ieșea în evidență pe fundalul culorilor șterse ale mulțimii, făcând-o să se remarce chiar mai mult decât într-o sală de bal, iar sub pălăria și voalul de culoare închisă își recăpăta tonurile tinerești pe care începuse să le piardă după unsprezece ani de nopți lungi, petrecute în dans neobosit. Chiar au trecut unsprezece ani, se trezi Selden întrebându-se în sinea lui, și chiar își sărbătorise cea de-a douăzeci și noua aniversare, așa cum susțineau rivalele ei?

– Ce noroc! repetă ea. Ce draguț din partea dumitale că ai venit să mă salvezi!

El îi răspunse voios că aceasta era misiunea vieții lui și o întrebă sub ce formă urma să aibă loc această salvare.

– O, aproape în orice fel... fie chiar și să stai pe bancă și să vorbești cu mine. Stăm jos cât se dansează cotilionul... de ce n-am sta jos cât mai trece încă în tren? Aici nu este cu mult mai cald decât în sera doamnei Van Osburgh, și unele dintre femei nu sunt mult mai urâte.

Izbucni în râs și îi explică apoi că venise în oraș de la Tuxedo, în drum spre familia Gus Trenors din Bello-mont, și pierduse trenul de trei și un sfert spre Rhinebeck.

– Și nu mai este altul până la cinci și jumătate. Se uită la micuțul ceas bijuterie dintre danteluțe. Exact două ore de așteptare. Și nu știu ce să fac. Camerista mea a venit în dimineața aceasta ca să facă niște cumpărături pentru mine, eu trebuia să ajung la Bellomont la ora unu, casa mătușii mele este închisă și nu cunosc pe nimeni în oraș. Aruncă o privire melancolică de jur-împrejurul gării. Ba e chiar mai cald decât la doamna Van Osburgh. Dacă ai ceva timp la dispoziție, du-mă undeva să iau o gură de aer.

Selden se declară cu totul la dispoziția ei: întrezărea o aventură amuzantă. Ca spectator, îi plăcuse întotdeauna Lily Bart; iar traiectoria lui era atât de departe de orbita ei, încât îl amuza să se lase atras pentru un moment, pe neașteptate, în intimitatea pe care o sugera propunerea ei.

– Ce-ar fi să mergem să bem o ceașcă de ceai la Sherry?

Lily încuviință zâmbind, apoi se strâmbă ușor.

– Lunea, vine o mulțime de lume la oraș... ai toate șansele să dai peste fel de fel de indivizi plicticoși. Firește, eu sunt la fel de bătrână ca dealurile acestea, și n-ar trebui să-mi pese; dar dacă eu *sunt* destul de bătrână, dumneata nu ești, obiectă ea veselă. Aș da orice să beau un ceai... dar nu există vreun loc mai retras?

El îi răspunse la zâmbetul care stăruia asupra lui. Manifestările ei de discreție îl interesau la fel de mult ca și cele de imprudență; era cât se poate de sigur că făceau parte din același plan elaborat cu grijă. Când o

descria pe domnișoara Bart, folosea întotdeauna expresia „raționament cu intenție clară”.

– New Yorkul nu oferă prea multe posibilități, spuse el. Dar am să fac rost mai întâi de o trăsură și după aceea inventăm noi ceva.

O conduse prin șuvoiul de vilegiaturiști care se întorceau din vacanță, pe lângă fete cu chipuri gălbejite, pălării caraghioase și pieptul plat, care se luptau cu boccele și evantaie din frunze de palmier. Oare făcea și ea parte din aceeași rasă? Această mostră rudimentară, primitivă a sexului femeiesc îl făcea să simtă și mai mult cât era ea de rafinată.

O răpăială rapidă de ploaie înprospătase aerul, și norii atârnav încă răcoritori deasupra străzii ude.

– Ce încântător! Hai să mergem puțin pe jos! propuse ea când ieșiră din gară.

O luară pe Madison Avenue și porniră spre nord. În timp ce mergea alături de el, cu pasul ei ușor și lung, Selden era conștient de plăcerea voluptuoasă pe care i-o provoca apropierea ei: forma urechii mici, bucla veselă pieptănată în sus – era poate ușor stimulată de o vopsea? Și apoi, genele ei negre și dese! Totul era la ea în același timp viguros și delicat, puternic și fin. Simțea cumva, în mod confuz, că apariția ei pe lume costase enorm, că mulți oameni proști și urâți trebuie să fi fost sacrificați cumva, într-un mod misterios, ca să poată apărea ea. Își dădea seama că toate calitățile care o distingeau de turma celorlalte femei erau în esență de natură externă: ca și când peste un lut vulgar fusese aplicată o glazură fină de frumusețe și distincție.

Dar analogia nu-l satisfăcea, căci un finisaj de înaltă clasă nu aderă la o textură rudimentară. Dar s-ar fi putut oare ca materialul să fi fost de bună calitate, însă împrejurările să-l fi modelat într-o formă banală?

Când ajunse cu speculațiile în acest punct, ieși soarele, iar umbreluța ei ridicată îi curmă bucuria. O clipă mai târziu, Lily se opri și scoase un oftat.

– Of, Doamne, mi-e așa de cald și de sete, iar New Yorkul este un loc de-a dreptul oribil! Se uită dezamăgită în susul și în josul străzii anoste. Alte orașe se îmbracă vara în straiile cele mai bune, dar New Yorkul parcă rămâne tot în cămașă și fără sacou. Privirile ei rătăceau de-a lungul uneia dintre străzile laterale. Cineva a avut măcar ideea să planteze acolo câțiva copaci. Hai să mergem la umbră!

– Mă bucur că apreciezi strada mea, spuse Selden când cotiră pe stradă.

– Strada dumitale? Locuiești aici?

Aruncă o privire plină de interes la frontoanele noi din cărămidă și calcar ale clădirilor, extrem de diversificate, în ton cu dorința nestăvilită de noutate a Americii, dar înviorate și primitoare, cu intrările lor cu acoperiș din sticlă și jardiniere cu flori.

– A, desigur: Casa Benedick. Ce clădire frumoasă! Nu cred că am mai văzut-o. Se uită la casa cu mai multe etaje de vizavi, cu verandă de marmură și fațadă pseudo-georgiană. Care sunt ferestrele dumitale? Cele de jos, cu verandă?

– La etaj, da.

– Și balconul acela drăguț al dumitale e? Pare să fie foarte răcoare acolo sus!

Se opri un moment.

– Hai să mergem sus să vedem! propuse el. Pot să-ți ofer o ceașcă de ceai cât ai clipi... și nu vom da peste nici un individ plicticos.

Obrajii ei se aprinseră – încă mai stăpânea arta de a roși la momentul potrivit –, dar luă propunerea la fel de nonșalant cum fusese făcută.

– De ce nu? Este prea tentant... îmi asum riscul, declară ea.

– O, nu sunt periculos, spuse el pe același ton.

Adevărul e că Lily nu-i plăcuse niciodată așa de mult ca în acel moment. Știa că acceptase fără nici un gând ascuns: nu putea reprezenta nici un factor în calculele lui, și în spontaneitatea consimțământului ei fusese un element de surpriză aproape reconfortant.

Se opri o clipă în prag, căutând cheile.

– Nu e nimeni aici, dar am o servitoare care vine dimineața, și poate o fi scos cele necesare pentru ceai și o fi făcut și vreo prăjitură.

O introduse într-un hol strâmt cu tapet vechi. Observă teancurile de scrisori și mesaje de pe masă, dintre bastoanele și mânușile lui. Ajunse apoi într-o mică bibliotecă, întunecoasă dar veselă, cu pereții plini de cărți, cu un covor turcesc decolorat în mod plăcut, un birou în dezordine și, așa cum prevăzuse, o tavă de ceai pe o măsuță joasă de lângă fereastră. Se stârnise o briză ușoară, care umfla

perdelele de muselină și aducea o mireasmă proaspătă de rezedă și de petunii dinspre jardiniera din balcon.

Liliy se lăsă cu un oftat într-unul din fotoliile uzate de piele.

– Cât de încântător să ai o locuință ca aceasta numai pentru dumneata! Ce rău este să fii femeie!

Se lăsă pe spate, delectându-se cu nefericirea ei.

Selden scotocea prin bufet după prăjitură.

– Există și femei care se bucură de privilegiul de a avea un apartament al lor.

– O, guvernante... sau văduve. Dar nu fete... fete nefericite, amărâte, fete de măritat!

– Ba chiar cunosc o fată care locuiește într-un apartament.

Lily își îndreptă spatele, surprinsă.

– Serios?

– Da, desigur, o asigură el, scoțând din bufet prăjitura îndelung căutată.

– O, știu, te referi la Gerty Farish. Afișă un zâmbet ușor răutăcios. Dar am spus „de măritat“... și apoi, are un apartament oribil, mic, fără servitoare și niște chestii îngrozitoare de mâncat. Bucătăreasa îi spală și rufele, și mâncarea are gust de săpun. Știi, detest așa ceva.

– Nu trebuie să iei masa la ea în zilele de spălat, zise Selden, tăind prăjitura.

Răseră amândoi, iar el îngenunchea lângă masă ca să aprindă flacăra sub ceainic, în timp ce ea turna ceaiul într-un vas de ceai cu email verde. În timp ce se uita la mâna ei, netedă ca o bucată de fildeș, cu unghii fine, roz

și cu o brățară de safire ce îi aluneca mereu peste încheietură, se simți șocat de ironia faptului că îi sugerase un mod de viață precum acela al verișoarei lui, Gertrude Farish. Era în mod atât de evident o victimă a civilizației care o produsese, încât brățara de la mână semăna cu cătușele care o legau de propriul destin.

Lily parcă îi citise gândurile.

– A fost foarte urât din partea mea să spun așa ceva despre Gerty, remarcă cu o stânjenală fermecătoare. Am uitat că este verișoara dumitale. Dar, știi, suntem atât de diferite. Ei îi place să fie bună, iar mie îmi place să fiu fericită. Și apoi, ea este liberă, eu, nu. Dacă aș fi, îndrăznesc să spun că aș fi în stare să fiu fericită chiar și în apartamentul ei. Trebuie să fie o adevărată binecuvântare să-ți aranjezi mobila așa cum vrei și să-i dai gunoierului toate ororile acelea. Dacă aș putea să reamenajez salonul mătușii mele, știu că aș deveni o femeie mai bună.

– E chiar așa de urât? Întrebă el cu compătimire.

Lily îi zâmbi peste vasul de ceai pe care îl ținea sus ca să fie umplut.

– Asta dovedește cât de rar treci pe acolo. De ce nu vii mai des pe la ea?

– Când vin, nu o fac ca să mă uit la mobila doamnei Peniston.

– Fleacuri, spuse ea. Nu vii deloc; totuși, ne înțelegem așa de bine atunci când ne întâlnim.

– Poate tocmai acesta e motivul, răspunse el prompt. Îmi pare rău, nu am frișcă, pot să-ți ofer, în schimb, o felie de lămâie?

– Chiar prefer. Lily așteptă să-i taie o felie și să-i pună micul disc în ceașcă. Dar nu acesta e motivul, insistă ea.

– Care motiv?

– Motivul pentru care nu vii niciodată. Se aplecă în față cu o undă de uimire în ochii fermecători. Aș vrea să știu... aș vrea să pot ghici. Firește, știu că sunt bărbați care nu mă plac; asta e clar de la prima vedere. Și sunt alții care se tem de mine: cred că vreau să mă mărit cu ei. Îi zâmbi sincer. Dar nu cred că îți displac... și nu-ți poate trece prin minte că vreau să mă mărit cu dumneata.

– Nu, te absolv de asta, consimți el.

– Păi atunci...?

El dusese ceștile lângă cămin, iar acum stătea în picioare, rezemat de policoară și privea în jos la ea cu un aer de amuzament indolent. Provocarea din ochii ei îl amuza și mai mult – nu ar fi crezut că ea avea să-și irosească gloanțele pe un vânat atât de neînsemnat ca el, dar poate că nu voia să-și iasă din mână. Sau poate că o fată ca ea nu știa să converseze despre nimic altceva decât despre subiecte personale. Oricum, era uimitor de frumoasă; el o invitasese la ceai și trebuia să se ridice la înălțimea obligațiilor lui.

– Ei bine, reluă el brusc, poate că tocmai acesta e motivul!

– Care?

– Faptul că nu vrei să te măriți cu mine. Probabil că nu mi se pare un stimulent suficient de puternic ca să vin să te văd.

Simți un fior puternic pe șira spinării când rosti aceste cuvinte, dar râsul ei avu darul să-l liniștească.

— Dragă domnule Selden, asta e sub demnitatea dumitale. E o prostie din partea dumitale să vrei să mă iubești, or nu-ți stă în fire să fii prost.

Se lăsa pe spate, sorbind din ceai cu un aer încântător de sentențios, într-atât încât, dacă ar fi fost în salonul mătușii ei, mai că ar fi încercat să o contrazică.

— Dumneata nu vezi, continuă ea, că există destui bărbați care îmi spun lucruri plăcute și că ceea ce îmi doresc eu este un prieten care să nu se teamă să-mi spună lucruri neplăcute atunci când am nevoie de ele? Uneori, mi-am imaginat că dumneata ai putea fi acel prieten... nu știi de ce, poate pentru că nu ești nici prea puritan, nici meschin, și față de dumneata nu ar trebui nici să mă prefac, nici să fiu atentă la ce spun.

Vocea ei devenise gravă și privea în sus la el cu seriozitatea neliniștită a unui copil.

— Nici nu știi câtă nevoie am de un astfel de prieten, spuse ea. Mătușa mea are capul plin de axiome din jurnalele intime, dar toate se potrivesc pentru comportamentele de la începutul anilor '50. Am avut întotdeauna sentimentul că, dacă vreau să mă ridic la înălțimea lor, ar trebui să port rochii de muselină cu mâneci bufante. Iar celelalte femei... prietenele mele cele mai bune... ei bine, ele profită sau abuzează de mine; dar nu le pasă câtuși de puțin ce se întâmplă cu mine. Sunt pe aici de prea mult timp, oamenii s-au plictisit de mine și încep să spună că ar fi cazul să mă mărit.

Urmă un moment de pauză, în care Selden medită la două sau trei răspunsuri menite să dea un nou impuls

conversației, dar le respinse pe toate în favoarea unei întrebări simple:

— Păi, și de ce nu te măriți?

Fata roși și râse.

— A, vezi, chiar ești prietenul meu; la urma urmelor, și acesta e unul dintre lucrurile neplăcute de care aveam nevoie.

— N-am vrut să sune neplăcut, replică el amabil. Nu este căsătoria vocația voastră? Nu pentru asta sunteți crescute toate?

— Așa cred, oftă ea. Ce altceva ne așteaptă?

— Exact. Și atunci, de ce să nu te arunci dintr-odată și să termini cu asta?

— Vorbești de parcă ar trebui să mă mărit cu primul bărbat care îmi iese în cale, spuse ea ridicând din umeri.

— Nu voiam să spun că ești chiar așa de pornită în privința aceasta. Dar trebuie să se găsească cineva care să-ți satisfacă exigențele.

Lily dădu din cap plictisită.

— Am respins una sau două partide bune la început, când mi-am făcut ieșirea în societate; cred că toate fetele fac așa. Și știi, sunt îngrozitor de săracă... dar și foarte cositoare. Trebuie să am foarte mulți bani.

Selden se întoarse să ia o cutie de țigări de pe policioara de deasupra căminului.

— Dar ce s-a întâmplat cu Dillworth? întrebă el.

— O, s-a speriat maică-sa! Era îngrozită la gândul că am să schimb montura la toate bijuteriile familiei. Și voia să mă pună să promit că nu am să renovez salonul.